

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تدوین:

روح الله اسماعیلی روشناوند

انتشارات چتر دانش

سرشناسه : اسماعیلی روشناوند، روح‌الله، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور : آیات الاحکام / تدوین روح‌الله اسماعیلی روشناوند.
مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری : ۲۷۹ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۲۳۲-۲ :
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
موضوع : قرآن -- احکام و قوانین
موضوع : Qur'an -- Law and legislation :
رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ ۵۷۱۹ الف/۶/BP۹۹
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۱۷۴
شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۱۸۸۰۶

نام کتاب : آیات الاحکام
ناشر : چتر دانش
تدوین : روح‌الله اسماعیلی روشناوند
نوبت و سال چاپ : دوم - ۱۴۰۰
شمارگان : ۱۰۰۰
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۲۳۲-۲ :
قیمت : ۶۵۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمینیری جاوید(اردیبهشت شمالی)، بلاک ۸۸
تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳
پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این‌ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آن‌ها از یک سو و تناسب آن‌ها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنُورِهِ نُبَيِّنُ الْحَدِيثَ لِيُتَّبَعَ حَقَّهُ وَيُقَرَّكَ

وَيُنْفِثَ وَجْعَكَ بِالنَّاسِ وَيُنشِئُ لَكُمُ الْوَسْطَةَ الْبَيْتَ وَكَانَ

مَوْلَى الْفُقَرَاءِ وَالْغُلَامِ وَالْأَسْرَى وَالْحَمْدُ لِلَّهِ

وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ الْمُبَارَكَةِ

(فهرست مطالب)

صفحه	عنوان
۱۳	طهارت
۱۵	نماز
۲۰	روزه
۲۳	حج
۳۰	جهاد
۳۷	انفال و غنایم جنگی
۳۸	امر به معروف و نهی از منکر
۳۹	خرید و فروش
۴۰	ربا
۴۱	اجاره
۴۱	صلح
۴۲	قرض و رهن
۴۴	ودیعه
۴۴	مکاتبه
۴۵	ازدواج
۴۷	ازدواج: مهر
۵۳	ازدواج: نفقه
۵۴	ازدواج: نشوز
۵۵	ازدواج: حفظ نگاه
۵۶	پوشش زنان
۵۷	طلاق

۶۰	طلاق : عدّه
۶۱	عدّه وفات
۶۲	ظهار
۶۳	ایلاء
۶۳	لعان
۶۴	نذر
۶۵	قسم
۶۷	عهد
۷۰	وصیت
۷۰	قضاوت
۷۴	قضاوت : شهادت دادن
۷۸	ممنوعیت از تصرّفات مالی (حجر)
۷۸	کفّاره ها
۸۱	ارث
۸۵	حد و تعزیر
۸۸	قصاص
۹۲	خوردنی ها و آشامیدنی ها
۱۰۴	حجّیت خبر
۱۰۵	حجّیت بینه
۱۰۸	حجّیت سنّت پیامبر ﷺ
۱۱۱	حجّیت سنّت اهل بیت :
۱۱۱	قیاس فقهی
۱۱۲	حجّیت اجماع

۱۱۲	اصل براءت
۱۱۴	اصل احتیاط
۱۱۵	حجّیت ظن
۱۱۶	تکلیف
۱۱۹	قاعده فقهی نفی حرج
۱۱۹	قاعده فقهی حمل به صحت
۱۲۰	قاعده فقهی قرعه
۱۲۱	تقیّه
۱۲۱	قاعده فقهی جبّ
۱۲۲	قاعده فقهی نفی سبیل
۱۲۲	قاعده فقهی احسان
۱۲۳	قاعده تعظیم شعائر
۱۲۳	عدم همکاری در کار حرام
۱۲۳	اسوه بودن پیامبر خدا ﷺ
۱۲۴	اختصاصات پیامبر خدا ﷺ
۱۲۷	احکام زنان پیامبر ﷺ
۱۲۹	اسراف و بخل
۱۳۲	تهمت زنا
۱۳۵	قتل
۱۳۹	کم فروشی
۱۴۲	غیبت کردن
۱۴۳	سخن چینی
۱۴۴	استفاده از القاب زشت

۱۴۴	تجسس و گمان بد
۱۴۵	امانت داری
۱۴۶	حرمت زنا
۱۴۹	حرمت لواط
۱۴۹	دزدی
۱۵۰	ترویج فحشا
۱۵۱	ظلم
۱۵۴	دوستی با کافران و دعا برای آنها
۱۵۹	حرمت همنشینی با کفار
۱۶۰	قطع رحم
۱۶۱	نا امیدی از رحمت خداوند
۱۶۲	تصرف در مال دیگری
۱۶۳	فساد افکنی
۱۶۶	پنهان کردن حق
۱۶۷	مال اندوزی
۱۶۸	جابجا کردن ماههای حرام
۱۶۸	سحر و جادو
۱۶۹	دروغ
۱۷۰	قمار
۱۷۱	ریا
۱۷۴	تغییر خلقت خدا
۱۷۴	احکام زنان
۱۷۵	تعامل با پیامبر ﷺ

۱۷۷ رهبانیت
۱۷۸ نزاع
۱۷۸ گرفتاری گناه
۱۷۹ چنگ زدن به ریسمان الاهی
۱۸۰ اطاعت از اولی الامر
۱۸۰ استقامت
۱۸۳ اصلاح جامعه
۱۸۵ توبه
۱۸۶ تقلید
۱۸۶ دفع ضرر
۱۸۶ جواب سلام
۱۸۷ مسئولیت خانه
۱۸۸ کمک به ذی القربی و یتیم و مسکین و ...
۱۸۹ طلب روزی
۱۹۰ نیکی به پدر و مادر
۱۹۳ هجرت
۱۹۵ آداب قرائت قرآن
۱۹۵ پناه بردن به خداوند متعال
۱۹۸ توکل کردن به خداوند متعال
۱۹۹ آداب تلاوت قرآن کریم
۱۹۹ ذکر خداوند متعال
۲۰۰ تسبیح خداوند متعال
۲۰۳ استغفار

۲۰۶	شب زنده داری
۲۰۸	صلوات بر رسول خدا ﷺ
۲۰۸	تعقیبات نماز
۲۰۹	دعا
۲۱۰	بر شمردن نعمت های خدا و شکر آن
۲۱۳	تواضع و عزّت
۲۱۵	در گذشتن از گناه دیگران
۲۱۶	دعوت به تعامل نیکو
۲۱۸	محافظت به نماز و خشوع در آن
۲۲۰	انفاق در راه خدا
۲۲۱	خیر و سبقت گرفتن به سوی آن
۲۲۳	سخن گفتن با صدای آهسته
۲۲۳	مشورت کردن
۲۲۴	دوری از سخن بیهوده
۲۲۴	ایثار و بخشش
۲۲۵	جا باز کردن برای دیگران
۲۲۵	خصلت های مذموم و ممدوح
۲۲۹	زندان و تبعید
۲۳۰	زیارت قبور
۲۳۰	احکام مسجد
۲۳۲	فرزند خوانده
۲۳۲	احکام یتیم
۲۳۵	لعن
۲۳۸	شفاعت

مقدمه

همان طور که می دانیم روایات معتبر و متعددی از اهل بیت علیهم السلام در زمینه عرضه ی احادیث به سنت و قرآن کریم صادر شده است. اهمیت این موضوع به اندازه ای است که ثقة الاسلام کلینی رحمته الله بابی را در اصول کافی با عنوان "بَابُ الْأَخْذِ بِالسُّنَّةِ وَ شَوَاهِدِ الْكِتَابِ" به این موضوع اختصاص داده است. به عنوان نمونه با سند صحیح از حضرت امام صادق علیه السلام روایت شده است:

... عَنْ أَيُّوبَ بْنِ الْحُرِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: كُلُّ شَيْءٍ مَرْدُودٌ إِلَى الْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ وَ كُلُّ حَدِيثٍ لَا يُؤَافِقُ كِتَابَ اللَّهِ، فَهُوَ زُخْرُفٌ.

هر چیزی باید بقرآن و سنت ارجاع شود و هر حدیثی که موافق قرآن نباشد دروغیست خوش نما!

از این رو عرضه روایات به آیات قرآن یکی از ملاک های مهم اعتبار سنجی روایات می باشد. در این میان، از جمله موضوعاتی که محققان علوم دینی و طلاب حوزه های علمیه به طور مفصل به آن می پردازند موضوعات احکام می باشد. لازم به ذکر است که به لطف خداوند متعال جوامع روایی معتبر ما در زمینه ی احکام بسیار غنی و مملو از کلمات گهربار معصومین علیهم السلام می باشند و بر محققین امر پوشیده نیست که قریب به اتفاق احادیث ما در کتب معتبر شیعه، مخالفتی با آیات قرآن ندارند و این حاصل رنج و زحمت علمای گرانقدر شیعه مانند کلینی ها و صدوق ها و شیخ طوسی ها رحمهم الله است. اما در عین حال در موضوعات مختلفی از احکام، اختلاف روایات و بعضاً تعارضات روایی به چشم می خورد. در این زمینه نیز در روایات معصومین علیهم السلام موافقت با کتاب یا وجود شاهد قرآنی به عنوان یک دلیل روایی مهمی در اعتبار سنجی روایات در اختلاف احادیث وارد شده است. به عنوان نمونه با سند صحیح در کتاب شریف کافی از امام صادق علیه السلام روایت شده است:

... عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ وَ حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ أَبِي الْعَلَاءِ أَنَّهُ حَضَرَ ابْنَ أَبِي يَعْفُورٍ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنِ اخْتِلَافِ الْحَدِيثِ يَزْوِيهِ مَنْ نَتَقَ بِهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ لَا نَتَقُ بِهِ قَالَ إِذَا وَرَدَ عَلَيْكُمْ حَدِيثٌ فَوَجَدْتُمْ لَهُ شَاهِدًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ أَوْ مِنْ قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَ إِلَّا فَالَّذِي جَاءَكُمْ بِهِ أَوْلَى بِهِ.

ابن ابی یغفور گوید از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم در باره اختلاف حدیث که آن را روایت کند کسی که باو اعتماد داریم و کسی که باو اعتماد نداریم (و در مضمون مختلف باشند) فرمود: چون حدیثی بشما رسید و از قرآن یا قول پیغمبر (صلی الله علیه و آله) گواهی بر آن یافتید آخذش کنید و گر نه برای آورنده اش سزاوارتر است. (شما نپذیرید و بکسی که نقل میکند برگردانید).^۱

از این رو در این مجموعه بر آن شدیم که برای تسهیل امر پژوهش محققین علوم دینی، آیات مرتبط با احکام در قرآن کریم را استخراج و دسته بندی کنیم تا در جهتی که ذکر شد مورد استفاده محققین محترم قرار گیرد. کلیه ترجمه آیات مندرج در این کتاب از ترجمه قرآن کریم مرحوم استاد الهی قمشه ای اخذ شده است. طبیعی است که این مجموعه صرفاً جهت استفاده متخصصین در علوم دینی تهیه شده است و در مذهب شیعه اثنی عشری کتاب الله به تنهایی مرجع استخراج احکام اسلام نیست. و این مهم، سیره ی همه ی علمای اعلام شیعه در ۱۴ قرن گذشته تا کنون بوده است. چنانچه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در حدیث متواتر ثقلین، قرآن کریم و اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) را تنها مستمسک و راه نجات از گمراهی برمی شمرد:

إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي فَإِنَّمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ .

من در میان شما دو چیزی سنگین می گذارم که (آن دو) کتاب خدا (قرآن کریم) و اهل بیت من هستند و همانا آن دو از یکدیگر جدا نمی شوند تا زمانی که در کنار حوض بر من وارد شوند.^۲

به امید اینکه این مجموعه در راه خداوند متعال و رسول و اهل بیت پاکش (علیهم السلام) مورد استفاده قرار گیرد و مورد رضایت مولایمان حضرت ولی عصر (علیه السلام) واقع گردد.

و آخر دعوانا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

روح الله اسماعیلی روشناوند

مشهد مقدّس - ذی القعدة ۱۴۳۹

۱- الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۱، ص: ۶۹.

۲- کمال الدین و تمام النعمة، ج ۱، ص: ۲۳۴.